

פרשת מקץ-חנוכה: היוונים סגדו ליופי והיהודים לא?!

1. **שו"ת יחיה דעת ו סימן מט:** האם מותר לגברים להסתכל במראה לתקן עצמם ומלבושם? מובא בירושלמי (עבודה זרה ב): שלשה דברים **התירו** לבית רבן גמליאל: להסתכל במראה, ולספר קומי [בלורית הראש] וללמוד חכמת יונית מפני שהיו זקוקים למלכות. וכתבו התוספות והרא"ש והמאירי (עבודה זרה כט) שמוכח שאסור לאיש להסתכל במראה, מפני שהוא מנהג נשים ויש בזה משום לא ילבש גבר שמלת אישה שמתרגם אונקלוס לא יתקן גבר בתיקוני אישה. ואולם הר"ן כתב שבמקומות שרגילים האנשים להסתכל במראה אין בזה משום לא ילבש.

2. **משלי לא:** 'שקר החן והבל היופי אשה יראת ה' תתהלל' – **מהר"ל נתיבות עולם יראת השם ג:** החן אינו דבר במקבל עצמו אלא בעיני **הרואה** [שהזולת מוצא חן בעיני **הרואה**, כמו שאמר ה' למשה 'כי מצאת חן בעיני'...] ... והבל היופי אע"ג שהיופי הוא יותר במקבל, מכל מקום **אינו דבר שורש ועיקר בראשית לט:** ויעזב כל אשר לו ביד יוסף ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה – **תנחומא:** כיון שראה עצמו מושל, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו. אמר הקב"ה: אביך מתאבל ואתה מסלסל בשערך?! אני מגרה בך את הדוב מיד.

בראשית כג: ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים – **רש"י:** למה נכתב שנה בכל כלל וכלל? לומר שכל אחד נדרש לעצמו ... בת כ' כבת ז' ליופי. **בראשית כד, טז:** והנערה [רבקה] טבת מראה מאוד. **לאה ורחל:** ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה.

בראשית לט: ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה. **שמואל א ט, ב:** ולו היה בן ושמו שאול בחר וטוב ... משכמו ומעלה גבוה מכל העם. **שמואל א טז, יב:** והוא [דוד המלך] אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי.

ברכות ה: רבי אליעזר חלה ונטה למות. נכנס רבי יוחנן לבקרו ונפל האור על יופיו דרבי יוחנן. החל רבי אליעזר לבכות. אמר רבי יוחנן: למה אתה בוכה? אם משום התורה שלא התייגעת, 'אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים'. אי משום חסרון הפרנסה, לא כל אדם זוכה לשני שלחנות. ואי משום פטירת הבן, הוציא רבי יוחנן עצם והראה שזה עצם בנו העשירי שנפטר. השיב רבי אליעזר: **על היופי שלך שיבלה בעפר אני בוכה.** הסכים רבי יוחנן שעל זה ראוי לבכות ובכו שניהם. **עבודה זרה כ:** רבי עקיבא ראה אשת טורנוסורפוס הרשע, ירק שחק ובכה, ירק - שהיתה באה מטיפה סרוחה. שחק - דעתידה להתגייר ויתחתן עימה. בכה – שהיופי הזה יבלה בעפר.

3. **בראשית מב:** וירא יוסף את אחיו ויכרם ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות ... ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירו – **רש"י:** שיצא מאצלם בלא חתימת זקן ועכשיו בא בחתימת זקן. **רשב"ם:** מן הקול לא היו מכירים אותו כי על ידי מתורגמן היה מדבר עמהם. **חזקוני:** לפי שהיו קוראין זה את זה בשמם. **רמב"ן:** שלא נתנו לבם שיהיה העבד אשר מכרו לישמעאלים הוא השליט על הארץ.

4. **תורת מנחם תשכ"ג/158:** השבטים היו רועי צאן כדי שיוכלו להיות **בהתבודדות מהעולם**, לפי שעבודתם הייתה בבחינת 'מרכבה לאלוקות' (שמסורה לרצון הרוכב) ולא רצו שהעולם יבלבל אותם מכך. אמנם יוסף היה **שליט בארץ מצרים** וגם בבית פוטיפר היה עסוק בניהול כתיבי החשבונות, ומכל מקום ענייני העולם לא בלבלו אותו. ולכן נאמר 'והם לא הכירוהו', כי השבטים לא הכירו מדרגת עבודת יוסף שיכול להיות עסוק בענייני העולם ובאותה שעה להיות מרכבה לאלוקות.

שמונה פרקים להרמב"ם ה: אם התעוררה עליו מרה שחורה, יסירה בשמיעת שירים ומיני נגינות ובטיול בגנות ובבניינים נאים ובישיבה עם צורות נאות, וכיוצא בזה ממה שירחיב הנפש ויסיר דאגת המרה השחורה ממנה. ותהיה הכוונה בכל זה - שיבריא גופו ולהרחיב נפשו עד שתהיה בהירה וזכה לקבל החוכמות ... וקרוב הדבר שעל זה האופן **לא יהיו [מלאכות] אלו רעות ולא פעולות הבל**, רצוני לומר: **ההתעוררות לעשיית הפיתוחים והקישוטים בבניינים ובכלים ובבגדים.**

מכתבי הרבי באנגלית למר חיים יעקב ליפשיץ [אמן הפיסול העולמי ז"אק ליפשיץ]: אמנות הפיסול איננה נכללת במסגרת תחום הכישרונות שלי, אבל לדעתי אפשר להצביע על קשר שחג החנוכה מעלה במוחנו. חנוכה מזכיר את העימות בין היהדות התורנית ובין ההליניזם. אחד ההבדלים בין השניים משתקף בגישה כלפי האומנות: בעוד שהגישה היוונית הייתה להפוך **רוחניות לגשמיות**, גישת היהדות היא להפוך **גשמיות לרוחניות**. בעוד שתרבות יוון העריצה את גוף האדם, את יכולותיו המרשימות בספורט ואפילו בצדדים היותר רוחניים כמו אסתטיקה, הדגש היה על היופי הגשמי. היהודי, לעומת זאת, למרות שאינו שולל את הגוף ואת העולם הגשמי בתוכו חי, שם את הדגש על הרוח ועל העדיפות שיש לרוחניות על פני הגשמיות – שיכול להתבטא כמובן גם באומנות.